

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА КИТАЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КУРСОВА РОБОТА

з китайської філології

на тему:

ЛЕКСИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ У
КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Сацик Ксенії Володимирівни

Студентки II курсу, групи Кит 05-22

Спеціалізація 035.065 Східні мови та літератури

Філологія (Переклад(китайська))

Науковий керівник: доц. Костанда Ірина Олександрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____ ЄКТС _____

Члени комісії

(підпис)(прізвища та ініціали)

(підпис)(прізвища та ініціали)

(підпис)(прізвища та ініціали)

КИЇВ-2024

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	5
1.1. Актуалізація проблеми вивчення перекладу запозичених слів у сучасній китайській лінгвістиці та класифікація запозичень	5
1.2. Джерела іншомовних запозичень у китайській мові.	11
Висновки до Розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	18
2.1 Функціонування англійських запозичень у сучасній китайській мові	18
2.2 Лексичний пуризм у китайському суспільстві	20
Висновки до Розділу 2	23
Висновок	25
论文摘要	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27

ВСТУП

Курсова робота присвячена вивченню лексичних проблем перекладу запозичених слів у китайській мові.

Сучасна китайська лінгвістика продовжує досліджувати лексичні проблеми вивчення перекладу запозичених слів у китайській мові .

Одним з головних інструментів мови є лексика. Лексика- це сукупність усіх слів які налічує мова .

Кожній живій мові притаманна постійна зміна та розвиток. Саме тому нові дослідження з цієї теми завжди на часі.

Актуальність теми роботи полягає в її спрямованості на вивчення лексичних проблем перекладу запозичених слів у китайській мові. Актуальність теми дослідження підсилюється ще й необхідністю розроблення нового підходу до визначення лексичних проблем перекладу запозичених слів у китайській мові.

Метою роботи є встановлення особливостей лексичних проблем перекладу запозичених слів у китайській мові.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

– критично проаналізувати наукову літературу і сформулювати теоретичні положення роботи для вивчення лексичних проблем перекладу запозичених слів у китайській мові;

– уточнити специфіку перекладу запозичених слів на китайську мов;

– розробити комплексну методику дослідження лексичних проблем перекладу запозичених слів у китайській мові;

– визначити лексичні проблеми перекладу запозичених слів у китайській мові.

Об'єкт дослідження – повний розбір важливих аспектів для перекладу запозичених слів у китайській мові .

Предмет дослідження – запозичення у китайській мові.

Фактичним матеріалом роботи становлять статті українських та іноземних дослідників-попередників, які досліджували питання запозичених слів у китайській мові . Такі як, “On the Chinese resistance to lexical borrowing: a writing-driven self-purification system”, “Hybridity of Hanyu: Classification and Characteristics of Loanwords in Mandarin Chinese”, “Запозичення у текстах економічної та юридичної тематики у китайській мові” та інші праці цієї тематики.

Специфіка теми, завдань і матеріалу роботи зумовили комплексний підхід до вибору **методів і прийомів** дослідження. Для дослідження цієї теми ми використали метод суцільної вибірки, що застосовувався під час пошуку потрібної інформації та метод кількісного аналізу, який дав змогу зробити висновки, а також граматичний аналіз, для виявлення особливостей перекладу запозичених слів у китайській мові .

Наукова новизна полягає у тому, що в роботі вперше представлено новий підхід для встановлення лексичної проблеми перекладу запозичених слів у китайській мові . Вперше зроблено комплексний аналіз проблем при перекладі запозичених слів у китайській мові, наведено власну класифікацію типів перекладу запозичених слів у китайській мові, доповнено та узагальнено способи та моделі творення запозичених слів у китайській мові.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому,що спостереження й узагальнення, зроблені на основі проаналізованого матеріалу, можна використовувати у подальших дослідженнях теми запозичень у китайській мові.Результати роботи можуть бути використані в процесі викладання навчальних дисциплін: “Стилістика китайської мови”, “Теоретична граматики китайської мови”, “Лексикологія китайської мови”, “Теоретична граматики української мови”. Текст та основні висновки дослідження можна використати як матеріали для написання методичних рекомендацій, підручників і навчальних посібників.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи – ... сторінок.

РОЗДІЛ 1. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Актуалізація проблеми вивчення перекладу запозичених слів у сучасній китайській лінгвістиці та класифікація запозичень

Світ не стоїть на місці. Перманентна динаміка властива кожній живій мові. Одні слова виходять з ужитку, інші з'являються, збагачуючи словниковий склад мови. Китайська мова не є виключенням. Лексичний фонд китайської мови перебуває в постійній зміні. Існують різні шляхи появи нових слів.

Першим можливо визначити створення нових лексичних одиниць на основі ресурсів китайської мови, а другим шляхом є пряме чи непряме запозичення з інших мов.

Елементом дослідження цієї роботи є такий процес як, запозичення. У широкому розумінні «запозичення – це елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція тощо), що перенесений з однієї мови в іншу, а також сам процес переходу елементів з однієї мови в іншу» (Корінська, 2020).

Протягом еволюції китайської мови від класичної до сучасної, вона формувалася та значно збагачувалася іншими мовами переймаючи структури речень та розвиваючи свій словниковий запас в результаті контакту з іншими

мовами. У сучасній історії це особливо помітно з другої половини дев'ятнадцятого століття. Вплив інших мов і культур відображався в зусиллях держави спростити та модернізувати складну архаїчну китайську мову в мову для загального користування. Ці зусилля були представлені мовною реформою щодо національної мовної політики та освіти в першій половині 20-го століття і не менш важливим загальнонаціональним просування Путунхуа в материковому Китаї з середини 1950-х років (Zhou, 2015).

Неможливо не помітити інтерес до іноземних запозичень за останні десятиліття.

Це явище пояснюється, по-перше, значним збільшенням кількості термінів, найчастіше запозичених, у лексиці більшості сучасних мов, зокрема й у китайській, та, по-друге, розширенням міжмовних контактів у зв'язку із збільшенням зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної активності Китаю.

Щодо класифікації запозичень у міжнародному науковому полі немає однієї спільної думки. У процесі дослідження ми дізналися, що українські та англійські дослідники у деяких аспектах по різному систематизують види запозичень.

Далі ми більш детально розглянемо ці класифікації.

Більшість дослідників притримуються думки, що класифікацій перекладу запозичених слів існує від чотирьох до п'яти типів. (Федічев, 2005; Tae Eun Kim, 2012; Zhou, 2015)

Фонетичні запозичення (音译 yīnyì) або їх також називають транслітерацією – це тип перекладу при якому слово-оригінал перекладають китайською морфема за морфемою. Намагаючись передати таке ж саме звучання. У цьому випадку, ієрогліф не має семантичного навантаження, лише фонетичне, наприклад, слово “chocolate” перкладається “巧克力 qiǎo kè lì шоколад”.

Цей тип запозичень особливо поширений в іменниках, таких як назви місць, видів спорту, хімічних елементів, заходів, музичних інструментів та імен людей.

Наприклад “guitar” перекладається “吉他 jí tā гітара”, а слово “microphone” як “麦克风 mài kè fēng”. (Zhou, 2015)

Особливості китайської фонетичної системи створюють певні труднощі при запозиченні іншомовної лексики. Проте, на думку більшості дослідників, основною причиною рідкості фонетичних запозичень у китайській мові є ієрогліфічний характер її письма, що передбачає фіксацію кожного складу певним значенням. Іншими словами, для китайців кожен склад, позначений тим чи іншим ієрогліфом, є не тільки фонетичною, а й семантичною одиницею. Використання ієрогліфів для запису звукових запозичених слів призводить до того, що запозичена лексична одиниця записується ієрогліфами, які мають семантичне значення, яке не збігається зі значенням запозиченого слова. У результаті це слово стає складним для розуміння, запам’ятовування, а отже й використання носіями мови. (Федічев, 2005)

У китайській мові зазвичай поширено, що один піньїнь замість відповідності одному ієрогліфу може відповідати декільком, і один ієрогліф також може мати кілька варіантів вимови. Це відкриває простір для фантазії під час фонетичного перекладу. У випадку коли вимога слова відповідає багатьом китайським ієрогліфам, перевага надається ієрогліфу, який розкриває суть або якість поняття чи об’єкта, що вводиться, Це популярно у фонетичних запозиченнях, які є назвами компаній і назвами брендів. У практиці перекладу чи реклами кінцевою метою вважається транслітерація з використанням найбільш відповідного символу як з точки зору вимови, так і конотації (Zhou, 2015). Цей компроміс між звучанням та сенсом добре впливає на репутацію продукту серед китайського суспільства.

На нашу думку, вживання таких запозичення більше відповідає психологічним запитам носіїв мови. В останні два десятиріччя у Китаї з’явилося

багато іншомовних реалій, що звичайно вимагає появи слів, що домінували б їх у китайській мові.

Наприклад, напій „кока-кола” записується ієрогліфами 可口可乐 kekoukele, що у буквальному перекладі означає „приємний смак приносить радість”, а марка автомобілів BMW ієрогліфами 宝马 baoma, що в буквальному перекладі означає „коштовний кінь”. (Федічев, 2005)

Семантичні запозичення (意译 yìyì), які також називають перефразуванням та калькою вважаються головним способом запозичення слів з іноземної мови. Вони виникають унаслідок перекладу китайською мовою іншомовних лексичних одиниць.

З передаванням значення оригінального слова створюється нові слова у китайській мові з таким самим або подібним значенням, як і вихідне слово. Природа кальок подвійна: з одного боку – це власні слова китайської мови, з іншого – це запозичені іншомовні слова, причому запозиченою є лише смислова сторона. (Федічев, 2005)

Перефразування особливо корисне, коли вимова лексичного елемента у мові з якої запозичують кардинально відрізняється від китайської і не існує ієрогліфа з близькою до оригіналу вимовою.

За структурою семантичні запозичення найчастіше є складними словами, що складаються переважно не менше ніж з двох морфем (Федічев, 2005). Наприклад слово “television” перекладається “电视 diànshì телевізор”, де 电 означає “електрика”, а 视 “дивитися на”.

Кальки, тобто семантичні слова, залежачи від їх властивостей класифікують на структурні та етимологічні. Структурні кальки запозичили зовнішню форму або образ іншомовного слова і дають прямий переклад його структурних елементів. Наприклад слово кінська сила перекладається, як “马力 mǎlì”, де 马 кінь 力 сила. В етимологічних кальках розкривається смисловий

зміст іншомовного слова. Воно піддається етимологізації за допомогою пояснювального перекладу. Наприклад слово “водопровід 自来水 zilaishui” дослівно перекладається – вода, що приходить сама. Саме цей тип калькування найбільш поширений у китайській мові. (Федічев, 2005)

Таким чином ми бачимо, що китайська мова добре адаптується до аспектів, які не є природними для фонетичного складу мови, полегшуючи розуміння незнайомих слів не тільки китайському народу а й людям які її вчать.

Цей тип запозичення легко входить у вжиток, завдяки легкості пояснення незнайомих слів.

Комбінація семантичного та фонетичного типів перекладу створюють новий варіант утворення іншомовних слів такий, як фонетико-семантичний (音译加意译 yīnyì jiā yìyì). Їх також називають напівкальками .

Ця категорія лексичних запозичень бере на себе переваги фонетичного та семантичного різновиду класифікації, та їй притаманно з’являтися коли нове іншомовне поняття не може бути легко пояснено вже існуючими словами.

У цих утвореннях один з компонентів являє собою семантично значущий елемент, тоді як інший, більшою чи меншою мірою намагається передати звучання запозиченого слова. (Федічев, 2005)

Наприклад слово “ice cream” перекладається, як “冰淇淋 bīngqílín” і складається з “冰 bīng”, що означає “льод” та “淇淋 qílín” двух ієрогліфів що схожі по вимові на “cream” .

Говорячи про класифікацію запозичених слів у китайській мові не можна не обговорити такий феномен, як слова японського походження, які через перейняття японцями китайської системи ієрогліфів записуються так само у китайському перекладі. Єдина відмінність у тому, що слова вимовляються відповідно до піньїнь.

Наприклад слово “科学 kagaku наука” китайською читається, як “科学 kēxué”.

Крім цього, у перекладі зустрічається повторне запозичення з японської мови слів які в контексті їхньої лексики теж вважаються запозиченими.

У даному випадку має місце повторна асиміляція іншомовної лексики, тому подібні лексичні одиниці можна назвати вторинними запозиченнями. (Федічев, 2005)

Ми вже розглянули, що китайська мова через свою кардинальну відмінність від європейських іноді натрапляє на труднощі при перекладі запозичень. Піднімається питання, а як тоді перекладати аббревіатури?

У 2010 році Державне управління преси, публікацій, радіо, кіно та телебачення Китаю (国家新闻出版广播电影电视总局 Guójiā xīnwén chūbǎn guǎngbō diànyǐng diànshì zǒngjú) офіційно заборонило використання аббревіатур. (Чжан, 2024)

Зараз перекладаючи аббревіатури намагаються окрім фонетичного аспекту зберегти й семантичний, хоча б асоціативно. Наприклад TOEFL (міжнародний тест на знання англійської мови) при перекладі на китайську виглядає так “托福 tuō fú”, що буквально означає “мріяти про щастя” .

Серед мов світу китайська відома своєю стриманістю по відношенню до лексичних запозичень. Мартін Хаспельмат та Юрі Тадмор разом з їхніми колегами створили Всесвітню базу даних запозичених слів, що складається зі слів із 1460 основними значеннями в 41 мові (Haspelmath, Tadmor, 2009). Висновок про мандаринську китайську мову містить лише 25 вірогідних і чітких запозичень, що становить 1,2% у китайській базі даних (Wiebusch, 2009), що набагато менше, ніж будь-яка інша досліджена мова. Розширення сфери використання на небазову лексику аж ніяк не збільшує співвідношення. Чжан

(2017) досліджував походження 8821 слова зі словникового списку HSK, тобто офіційних рекомендацій, опублікованих Китайською Народною Республікою для носіїв мови, які вивчають китайську як другу мову, і виявив, що лише 0,75% цих слів відповідають визначенню поняття запозичення (Чжан, 2024).

Щодо мотивації, яка лежить в основі цього виключення, деякі дослідники помітили вплив китайської системи письма – у морфосилабічній системі письма, що складається з ієрогліфів, кожен ієрогліф представляє морфему зі своїм власним значенням – транслітерація навряд чи може вижити в китайській мові, якщо оригінальні значення символів заважають значенню запозиченого слова (Чжан, 2024).

1.2 Джерела іншомовних запозичень у китайській мові.

Хоча на сучасному етапі розвитку китайської мови спостерігається тенденція до збільшення іншомовних запозичень, проте їхня кількість усе ж не настільки велика, як у більшості європейських мов. Для цього існують як причини зовнішнього характеру, а саме ізоляваність Китаю від навколишнього світу протягом тривалого часу, що зумовила малу кількість міжмовних контактів китайської мови, так і внутрішньомовні причини, про які йтиметься далі (Федічев, 2005).

У зв'язку з консервативізмом китайської культури, зміну у кількості запозичень важко не помітити. Впродовж китайської історії було відмічено декілька таких етапів.

На думку Лі Сяндуну, в історії розвитку китайської мови було три хвилі лексичних запозичень:

1. Історичні епохи династій Цінь, Хань, Тан.

2. Друга половина XIX ст. та перша половина XX ст.
3. Період із 80-х років XX ст. – по сьогодні (Корінська, 2020).

Незважаючи на безперервну документацію китайської мови протягом трьох тисячоліть, мало згадується про контакт китайської мови з іншими мовами. Ідентифікування запозичених слів головним чином залежить від знань лінгвістів про мову, історію та культуру, тому має спекулятивний характер. Як зазначено вище, Чжан (1999), зі схожою думкою з Лі Сяндунем, визнав три основні періоди, коли було запозичено велику кількість слів : поширення буддизму, що принесло слова з індійських мов (переважно санскриту), Рух нової культури в 1910-х роках, який приніс слова з японської та європейських мов, а також «Політика реформ і відкритості», починаючи з 1978 року, які досих пір приносять слова з англійської мови (Чжан, 2024).

Далі ці три періоди будуть розглянуті нами детальніше.

Чжан (1999) також згадує про запозичення з алтайських мов під час правління династії Юань (1271–1368, правління монголів) та Цін (1636–1912, правління маньчжури), але приймає рішення не включати їх тому що порівняно з пунктами наведеними вище запозичення з цих часів порівняно обмежені. Ми бачимо, що конкретної думки спеціалісти ще не дійшли.

Найдавніша писемна пам'ятка китайської мови — написи на кістці оракула — датується тринадцятим століттям до нашої ери. Оскільки народи не мали розвинутої писемності, що ускладнює визначення лексичних запозичень, сучасні лінгвісти можуть ідентифікувати запозичені слова лише на енциклопедичних знаннях та на основі міжмовних порівнянь, наприклад, деякі види не є корінними для Китаю, тому слова для них, ймовірно, є запозиченнями (наприклад, Norman, 1988; Norman and Mei, 1976; Schuessler, 2003; 2007; Wiebusch, Tadmor, 2009). Передбачувані лексичні запозичення в цей період включають 檳榔 bīngláng —

AK pjinlang 'арекова пальма' (можливо, з малайської pinang 'арекова пальма'), 象 xiàng 'слон' — AK zjangX (можливо, з тайської cháán 'слон'), 葡萄 pútao 'виноград' — AK budaw (спочатку написано як 蒲桃 або 蒲陶, можливо, від еламського būdawa «вино») тощо. Оскільки це був етап формування китайської мови, ієрогліфи створювалися спеціально для цих слів, що ускладнює можливість звичайних китайців побачити їх запозичений статус (Wang, 2021).

Перший період масштабного надходження іноземних слів настав з розквітом буддизму у Китаї. Саме з цього часу збереглися записи які дозволяють лінгвістам чітко виділити запозичення.

Під час суспільних потрясінь після розпаду династії Хань (202 р. до н. е. – 220 р. н. е.) популярність буддизму у Китаї почала набирати обертів. Було засновано декілька підходів для перекладу буддійських концепцій на китайську мову. З одного боку, були спеціально створені нові ієрогліфи для позначення іноземних понять, ієрогліф 僧 sēng — AK song «священик» був створений для перекладу санскритського слова Saṃgha «духовенство». З іншого боку, все більше і більше нових слів утворювалися з вже існуючих ієрогліфів. При використанні цього підходу, слід не забути врахувати те, що кожен існуючий до цього ієрогліф має попереднє значення. Отже, під час перекладу, оригінальне значення або відкидається використовуючи ієрогліфи для транслітерації вимови на Санскриті (наприклад, 夜叉 yèchā — AK yektsrhae «yākṣa: широкий клас природних духів у буддистських віруваннях», 舍利 shèlì — AK syaeHlijH «saṅgā: буддійські реліквії», 般若 bōrě — AK pannyak «praññā: мудрість» тощо) або використовують вже існуючі значення ієрогліфів, розширюючи значення або роблячи кальку. Наприклад, 业 yè — AK ngjaep оригінальне значення «підприємливість»; досягнення», був використаним для перекладу поняття «карма» на санскриті. Існуючі морфеми також поєднуються одна з одною, щоб калькувати іноземні слова, наприклад, 如 rú — AK пуо «слідувати; нагадувати»

у сполучі з 来 lái — АК loj «прийти», утворюють слово 如来 rúlái — АК nyoloj для калькування санскритського слова tathāgata, яке є почесним титулом будди, що буквально перекладається на «той, хто таким чином прийшов». (Чжан, 2024)

Час від часу компроміс між значення і вимогою зберігається.

Наприклад, вимова 禪 chán — АК dzyen не ідеально збігається з dhyāna «медитація; тренування розуму» на санскриті, але спочатку цей ієрогліф означав «поклонятися; зректися», і ліва частина цієї морфемі зазвичай зустрічається в ієрогліфах, пов'язаних з релігією: значення 禪chán більше пов'язане з передбачуваним використанням, і саме тому вибирається поміж інших ієрогліфів, які можуть бути ближчі за вимовою (Чжан, 2024).

Бувало і так, що декілька варіантів одного і того самого перекладу співіснували, використовуючи різні підходи до перекладу одного слова. Наприклад, для санскритського слова praññā «мудрість», окрім транслітерації 般若 bōrě — АК pannyak, також можемо помітити існуючу раніше сполуку 智慧 zhìhuì — АК trjeHhwejH “мудрий + розумний = мудрість”, яку можна сприймати як розширення значення. Зрештою цей варіант замінив 般若 bōrě у більшості контекстів.(Чжан, 2024)

Наступний період масштабного лексичного запозичення стався у відповідь на іноземне вторгнення.

Починаючи з Опіумної війни 1840 року, Китай був втягнутий у «століття принижень» (Kaufman , 2010), підкорений Японією та західними державами. Під враженням від цієї ситуації вчені-націоналісти вирішили, що Китай повинен вчитися у інших. З огляду на це, багато іноземних книг було перекладено китайською. Кульмінацією цієї моди став рух «За нову культуру» (新文化运动)

в 1910-х роках, що принесло величезні зміни в китайську мову і, таким чином, вважається відправною точкою сучасної мандаринської (Wang, 1944/1984; Kratochvil, 1982). Очевидно, що з появою такої кількості нової літератури у китайській мові виникло багато нових лексичних запозичень з Європи, переважно з англійської мови, та Японії. Було зафіксовано, що для одного вихідного слова співіснувало декілька перекладів із застосуванням різних підходів. Наприклад, шампунь перекладається як 香波 xiāngbō, що буквально означає «запашна хвиля», компроміс між значенням і вимовою або 洗发水 xǐfàshuǐ/洗头膏 xǐtóugāo — «мийка для волосся», створення на основі запозичення. Цікавими є варіанти перекладу таких слів як вітамін — 维他命 wéitāmìng у буквальному значенні «щоб зберегти своє життя», компроміс між значенням і вимовою та 维生素 wéishēngsù, буквально «елемент для збереження життя», створений на основі запозичення. Автобус перекладається як 巴士 bāshì — транслітерація або 公共汽车 gōnggòngqìchē/公交车 gōngjiāochē (буквально «громадський автомобіль», створення на основі запозичення) (Чжан, 2024).

Крім того, оскільки багато символів мають однакову вимову в сучасній китайській, те саме слово також може мати декілька варіантів правопису, наприклад, манго можна записати як 芒果 mángguǒ або 杧果 mángguǒ; морозиво можна записати як 冰激凌 bīngjīlíng або 冰淇淋 bīngqílín. Окрім методів, які використовувалися при перекладі буддійських текстів, на цьому етапі з'явилися і графічні запозичення. Графічні запозичення мають форму літер алфавіту або, частіше, японських ієрогліфів китайського походження, відомих як кандзі. Історично японська мова запозичила систему письма китайських ієрогліфів разом із великою кількістю слів з архаїчної китайської мови, тобто сіно-японських слів (Schmidt, 2009). Ці слова спочатку були запозичені з японською адаптацією до вимов з архаїчної китайської мови і пізніше були закріплені як сіно-японська вимова. У 19 столітті, також зіткнувшись із вторгненням із Заходу,

Японія змогла модернізуватися за короткий проміжок часу, набагато раніше, ніж Китай. Таким чином, сіно-японські морфеми поєдналися в нові способи для перекладу сучасних термінів, таких як 民主 *mínzhǔ* “люди + домінувати = демократичний”. Деякі старі терміни з класичних китайських текстів були додані до нових понять, наприклад 经济 *jīngjì* “керувати + приносити користь = економіка”. Коли Китай нарешті пішов на модернізацію, ці сучасні терміни, що були утворені з сіно-японських морфем, були перезапозичені назад у Китай. Відмінним є те, що китайці читають ці слова за власною вимовою, яка відрізняється від сіно-японської (Чжан, 2024).

Наступний період припливу запозичених слів, які вплинули на сучасну китайську мову розпочався з Політики реформ і відкритості (改革开放 *Gǎigé Kāifàng*), у 1978 року. (Чжан, 2024)

Цей етап досі продовжується і завдяки сучасній міжмовній комунікації поки що не сповільнює обертів.

Висновки до Розділу 1

Розглянувши питання теоретичних досліджень перекладу запозичених слів у китайській мові ми отримали більш багатогранне розуміння історії та ролі іншомовних слів у китайському суспільстві.

Після детального дослідження ми прийшли висновку, що у китайській мові є такі типи запозичень:

Фонетичний – під час перекладу ґрунтують запозичення на транскрипції, не використовуючи змістове навантаження. Цей тип перекладу найменш популярний серед китайців. На відміну від японців і корейців, які легко приймають у свою мову такий варіант запозичень, іноді замінюючі корінні слова на фонетичний варіант з англійської, китайці виступають проти цього методу перекладу бо вважають його обмежуючим. По перше це проявляється в тому, що

китайська мова використовує ідеографічний метод письма, при якому кожний окремий ієрогліф має своє значення, що при підстанові у іноземну транскрипцію не відображає значення написаного. По друге, цей варіант перекладу не є доступним для кожного прошарку суспільства і може бути зручним тільки коли людина вже знає вихідну мову.

Семантичний – головний спосіб запозичення, прямий переклад іноземного слова китайським значенням. Складається, найчастіше, з двох морфем і запозиченою є лише змістова частина.

У багатьох випадках слово, яке спочатку було перекладено фонетично з часом замінюється на семантичний варіант.

Фонетико-семантичний – це баланс і збереження фонетики і семантики при перекладі. Цей варіант перекладу ділить слово на дві частини фонетичну, де беруть транскрипцію з іноземного слова, і семантичну, яка відповідає змістовому навантаженню вихідного слова.

Китай країна з історією яка налічує в собі більше ніж п'ять тисяч років. Не дивно, спираючись на це бачити настільки довгу історію запозичень.

Ми дізналися, що історія запозичень ділиться на декілька етапів викликаних політичними, економічними та культурними обмінами, що з кожним разом все більше і більше збагачують лексичний склад мови.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Функціонування англійських запозичень у сучасній китайській мові

У процесі нашого дослідження ми зрозуміли, що кожній живій мові притаманна динаміка. Запозичення іноземних понять є одним з методів підтримки розвитку мови.

З початку дев'ятнадцятого століття Китай почав виходити на світову арену і розвивати відносини не тільки з сусідами, а й з європейськими країнами. Як це притаманно таким подіям, у китайську мову з іноземних сфер почали приходити багато запозичень. За цей час китайська мова збагатилася лексикою з різноманітних іншомовних сфер від науки та технологій до культури. Завдяки кооперації держави з цим процесом модернізації та іншомовної інтеграції, китайська мова стала більш сприйнятливою для англійськомовних запозичень.

Китайське суспільство змінилось і мова, як завжди, чутлива до цих трансформацій. Неможливо знайти сучасну сферу життя без використання англійськомовних слів. Усі ці слова об'єднує така історична подія, як глобалізація.

Для сучасної людини глобалізація це процес, початок якого поділив сучасну історію на до та після. Це розширення глобальної співпраці до неможливих нашим попередникам масштабів.

Серед наукової спільноти утворився інтерес до введеного терміну “лінгвістична глобалізація” під яким розуміють взаємопроникнення мов у період глобалізації зі збільшенням Англо-американізмів у мовах світу (Турмис, 2021). Це помітно не тільки у китайській а й в українській мові вплив американського бізнесу, культури не обійшов жодну державу, що розвивається. З появою інтернету цей процес інтеграції усього англо-американського збільшився до неможливих масштабів.

Навіть без жодних бар'єрів для міжмовної комунікації процент іншомовних слів у китайській мові у порівнянні з іншими незначний, але англійська утворює цілих 50% з усіх іноземних запозичень. (Lǐ Dárén, 2004)

У вищерозглянутих розділах ми вже проаналізували, усі види перекладу іншомовних слів на китайську мову. Далі ми розглянемо приклади англомовних запозичень. Головна причина проблеми фонетичного перекладу полягає в повній протилежності письмових систем китайської та англійської.

Англійська є алфавітною мовою, побудованою на фонемах, а китайська логографічною, де кожен символ є морфемою, представленою ієрогліфом (Турмис, 2021). Навіть з наявністю цих відмінностей з популяризацією усього іноземного фонетичним замінам існує місце для існування у китайській лексиці. Наприклад, традиційне китайське слово “До побачення” 再见 zàijiàn, програє у популярності фонетичному запозиченню 拜拜 báibái.

У цьому дослідженні ми вже обговорювали питання абрєвіацій, але ми вважаємо, що слід також приділити увагу неповним абрєвіатурам. У такому випадку перекладається значення слова, але зберігається одна літера. Наприклад слово “T-shirt футболка” перекладається “T 恤 Txiù”, або “X-ray рентген”, як “X 光 Xguāng”.

Семантична заміна представляє собою переклад кожної морфеми окремими китайським значеннями, які разом утворюючи нове слово зберігають семантичне навантаження вихідного слова. Слово “Honeymoon, медовий місяць” китайською “蜜月 mì yuè”, якщо розібрати по морфемам “мед+місяць=медовий місяць”. Культовий персонаж коміксів Супермен (Superman) перекладається “超人 chāorén” “неймовірний+людина=супер людина”. Баскетбол (Basketball) перекладається “藍球 lánqiú” “корзина+м'яч=баскетбол”.

Семантико-фонетичні запозичення зберігають приблизну транскрипцію англійського слова, знаходячи морфеми з потрібним змістовим навантаженням. Запозичення 文化休克 wénhuà xiūkè “cultural shock культурний шок” залишає семантичний переклад слова культура 文化, але транскрибуючи 休克 який наближен до звучання слова шок.

2.2 Лексичний пуризм у китайському суспільстві

Китай протягом багатьох століть є консервативним. Добре це чи ні кожному сприймати по різному, але одне залишається фактом, що через цю закритість Китайська цивілізація вже протягом п'яти тисячі років зберігає свою культуру.

У Китаї дуже багато людей, які негативно сприймають усі чинники, які відступають від тисячолітньої традиції. Саме тому під час періодів масових запозичень виникає багато незадоволень, щодо “забруднення” китайської мови іншомовними словами.

Ідеологія мовного пуризму полягає в поділу мовних різновидів на хороші та погані, або чисті та нечисті. Джей Томас виділяє п'ять головних різновидів пуризму:

- 1) Архаїзуючий
- 2) Етнографічний
- 3) Елітарний
- 4) Реформістський
- 5) Ксенофобський

Серед міжнародної наукової спільноти немає чіткого визначення, як конкретно визначати лінгвістичний пуризм. Найвідоміші відмінності розділені на декілька думок, між тими, що вважають пуризм спробою позбавити мову усіх

можливих небажаних елементів і тими з більш вузьким визначенням на позбавлення мови тільки іноземних елементів. Деякі вважають лінгвістичний пуризм абсолютно неприйнятною академічною діяльністю, а інші припускають, що вивченню пуризму є місце існувати. Наприклад, при обговоренні захисту мов меншин або у процесі кодифікації та стандартизації мов.

На даний момент вивчення пуризму включено у кілька важливих аспектів історичної лінгвістики, у розгляді питання про використання мови, як будівельного блоку при створенні націй та стигматизації лінгвістичних різновидів, як загрозу культурній ідентичності (Zhang, 2024) .

Упродовж історії у Китаю склалися двоякі відносини з імплементацією іноземних слів у лексику. Особливо це помітно у останні десятиліття. З однієї сторони, вагома частина суспільства включаючи владу виступає або на зменшення використання іншомовних слів, або за кардинальну заборону, як у випадку з аббревіаціями з англійської мови. Як вище зазначено, у 2010 році Державне управління преси, публікацій, радіо, кіно та телебачення Китаю (国家新闻出版广播电影电视总局 Guójiā xīnwén chūbǎn guǎngbō diànyǐng diànshì zǒngjú) офіційно заборонило використання англійських аббревіатур, включаючи GDP, WTO, NBA, та багато інших загальноживаних термінів (Zhang, 2024). Це впровадження виражає наполегливість до збереження канонів їхньої мови.

Саме цей аспект, які вчені називають ксенофобським та архаїчним пуризмом притаманний китайській культурі саме через її ідеографічний спосіб письма. Ця властивість не є суто китайською, бо також помітна в інших мовах Сіносфери, де використовуються китайські ієрогліфи.

Всесвітньо відомо, що через відносно ізольоване середовище Китаю, їх контакт з іншими цивілізаціями був доволі обмеженим. У цьому середовищі ідеографічне письмо протягом тисячів років, під пильним наглядом влади,

зберігалось уніфікованим. Саме це допомогло Китаю, навіть при наявності такої величезної території, зберегти спільну культуру.

Для збереження структури мови використання ідеографічних символів повинно зберігати зв'язок графіко-семантичної асоціації. Усі спроби втрутитись і змінити встановлену тисячоліттями конструкцію зазнають невдачі. Коли китайська мова збагачується запозиченнями зміст вже існуючих ієрогліфів може розширюватись і об'єднуватись з іншими морфемами для того щоб асимілювати нове слово у лексику. Нові значення не можуть бути просто накладені поверх вже існуючих тільки тому що морфема фонетично схожі.

Архаїчний пуризм напряму пов'язаний з елітарним. Дивлячись на складність вивчення ідеографічної мови ми розуміємо, що до двадцятого століття вміти писати та читати китайською міг тільки прошарок грамотної еліти, коли селяни були міцно прив'язані до землі і тому не впливали глобально на китайську лексику. Звісно народи, які проживали на кордонах використовували запозичені слова, але без сьогоденної глобалізації, ця лексика не виходила поза меж одного встановленого поселення. Таким чином вона не мала змогу вплинути на письмову китайську.

Потрібно розуміти, що китайська мова не є виключенням. Алфавітні мови також піддаються лінгвістичному пуризму. Існують випадки коли влада або національні мовні інститути виступають за чистоту мови, наприклад у випадку Франції. Держави країн у який національна мова англійська зазвичай утримуються від втручання у процеси розвитку мови. Це питання заслуговує на подальше вивчення.

Звісно у китайському суспільстві крім людей, які виступають проти мовних запозичень є ті, що вважають це знаком прогресу і частиною глобалізації. Розвиток суспільства впливає на розвиток мови. З тою інтенсивністю з якою

розвивається світ, у майбутньому, кількість англомовних запозичень тільки буде зростатиме. Мова розвивається та підстраюється під запити суспільства. Ми вважаємо, що запозичення позитивно впливають на китайську мову. Відмова та заперечення цієї категорії слів можуть призвести до стагнації мови. Для того щоб не впадати в крайнощі до іншомовних слів потрібно ставитись об'єктивно, підходячи до питання зважливо. Взагалі важко сказати, що процес запозичень негативно впливає на мову, бо він збагачує китайську мову новою лексикою і підштовхує до прогресу. Деякі іншомовні слова навпаки точніше виражають значення слів і відповідають запитам носіїв мови. Запозичення, які відповідають нормам культури, сприяють загальному розвитку. У історії кожної живої мови відбувається процес поповнення словникового запасу.

Висновки до Розділу 2

Китайська мова існувала і розвивалася протягом багатьох століть . Впродовж історії відчуваючи зміни в суспільстві мова теж змінювалася оновлюючи і поповнюючи свій лексичний склад. Сучасна китайська історія зараз проходить схожий етап. З початком глобалізації світ змінився на до та після. Глобальна співпраця вийшла на новий рівень, а англійська мова стала міжнародною мовою торгівлі. Це і однією з основних причин інтеграції англо-американських слів у китайську лексику.

Серед наукової спільноти утворився інтерес до введеного терміну “лінгвістична глобалізація” під яким розуміють взаємопроникнення мов у період глобалізації зі збільшенням Англо-американізмів у мовах світу.

Китай почав виходити на світову арену будуючи відносини не тільки з сусідами а й з усім світом. У китайській мові з'явилися нові терміни з різноманітних сфер життєдіяльності людини: науки, медицини, економіки, культури, але навіть з такими колосальними змінами процент іншомовних слів у китайській мові в порівнянні з іншими малий.

Ми дізналися, що з цим пов'язано декілька причин внутрішнього і зовнішнього характеру. По-перше китайська це ідеографічна мова, через це їй притаманний лінгвістичний пуризм. Це передбачає закріплення за окремими складами певних значень, що робить кожний склад не тільки фонетичною, а ще й смисловою одиницею. Тому проблематично перекладати іншомовні слова тільки за фонетичними ознаками, в такому випадку може статися, що запозичена лексика не буде збігатися з початковим змістом ієрогліфа. По-друге китайське суспільство завжди було консервативним, на сьогодні існує прошарок людей, які негативно ставляться до іноземних втручань у мову, вважаючи, що запозичення забруднюють мову. Для того щоб не впадати в крайнощі до іншомовних слів потрібно ставитись об'єктивно, підходячи до питання зважливо. У висновку ми вважаємо, що процес запозичень позитивно впливає на мову, бо він збагачує її новою лексикою і підштовхує до прогресу.

Висновок

Китайська мова має довгу та складну історію запозичення іношомовних слів. У процесі дослідження ми зрозуміли контекст та причину виникнення лексичних проблем при перекладі запозичених слів у китайській мові.

Ми здійснили встановлену мету критично проаналізувавши наукову літературу та здійснивши власні судження на їх основі .

Запозичені слова поділяються на три основні типи у китайській мові : фонетичні, семантичні та фонетико-семантичні. Фонетичний тип не такий популярний серед китайського суспільства, через те, що китайська мова за своїми характеристиками дуже відрізняється від мов з алфавітами. Ми зрозуміли, що неможливо перекласти слово на китайську відкинувши вже існуюче значення ієрогліфа. Тому семантичний тип перекладу більш популярний, він не базується на спробі передати точне звучання кожної морфеми оригіналу, спираючи свою увагу на калькування слова – передачу зміста вже існуючими ієрогліфами. Фонетико-семантичний тип унікален тим, що він поєднує дві вищесказані характеристики поділяючи слово на дві частини, фонетичну – співзвучну вихідному слову, та семантичну – пояснюючу зміст.

Лексичні особливості іноземних запозичень у китайській мові відображають вплив глобалізації на китайське суспільство.

Глобалізація кардинально змінила весь світ, з поширенням міжмовної комунікації англійська мова набула статусу міжнародної тим самим запустивши китайську мову в новий історичний період запозичень.

Отже , правильне впровадження іноземних слів збагачує китайську мову дозволяючи їй розвиватися відповідно сучасним вимогам. Розуміння історії, класифікації та проблем при перекладі запозичених слів вагомо впливає на ефективність спілкування китайською мовою.

论文摘要

在研究过程中，我们了解了汉语翻译外来词时的语境和词汇问题的原因。本文揭示了外来词在汉语中的重要性和影响。

汉语已经存在并发展了许多世纪。纵观历史，随着社会的变迁，语言也发生了变化，更新和补充了其词汇构成。中国近代史现在也正在经历类似的阶段。随着全球化的开始，世界前后都发生了变化。全球合作迈上新台阶，英语成为国际贸易语言。

仅根据音标来翻译外来词是有问题的，在这种情况下，借用的词汇可能与象形文字的最初含义不相符。中国社会历来保守，今天有一层人对外国干预语言持消极态度，认为借用污染了语言。为了不走极端，你需要客观对待外来词，谨慎对待问题。总之，我们认为借用过程对语言有积极的影响，因为它丰富了新的词汇并鼓励进步。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Ан Д. Д. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ НАЗВ МІЖНАРОДНИХ БРЕНДІВ ТА ПРОДУКЦІЇ), Київський національний лінгвістичний університет, 2023 – с. 36

URL:<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/3770/%D0%90%D0%BD%20%D0%94.%20%D0%94.%20%D0%9A%D0%B8%D1%82%2011-21%20%281%29%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Корінська О.О. ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК СПОСІБ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ . Збірник матеріалів X Міжнародної науково- практичної конференції «Україна-Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства»; Держ. закл.«Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». –

Вип. 1. – Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2020. – с.7-13.

URL:<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5249/kitai2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=39>

Корінська О.О. ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ. Збірник матеріалів X Міжнародної науково- практичної конференції «Україна-Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства»; Держ. закл.«Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». –Вип. 1. – Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2020. –с.13-18.

URL:<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5249/kitai2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=39>

Турмис О., АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОННЯ, 2021

URL:<https://chinese-studies.com.ua/en/Archive/2021/1/22>

Федічев О., Запозичення у текстах економічної та юридичної тематики у китайській мові, *Китайська цивілізація: традиції та сучасність*, 2005.-с. 95-98

URL:<https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2016/02/%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%B2.pdf>

Alves MJ Loanwords in Vietnamese. In: Haspelmath M, Tadmor U (eds) *Loanwords in the world's languages: A comparative handbook*. De Gruyter Mouton, Berlin, 2009, p 617–637

Bauer RS The stratification of English loanwords in Cantonese. *J Chin Linguist* 34(2):172–191, 2006

Haspelmath M, Tadmor U Chapter 1: The loanword typology project and the world loanword database. In: Haspelmath M, Tadmor U (eds) *Loanwords in the world's languages: A comparative handbook*. De Gruyter Mouton, Berlin, 2009, p 1–34

Kaufman AA The “century of humiliation,” then and now: Chinese perceptions of the international order. *Pac Focus* 25(1):1–33, 2010

Kratochvil P Modern Chinese and linguistic change. *China Q* 92:687–695, 1982

Langer N. and Nesse A. Linguistic Purism, *The Handbook of Historical Sociolinguistics* (pp.607-625), 2012

Lǐ Dárén i dr. (2004), *Slovar' novykh kitayskikh slov*. Shangkhaishkaya slovarnaya Pressa.

Schmidt C Loanwords in Japanese. In: Haspelmath M, Tadmor U (eds) *Loanwords in the world's languages: A comparative handbook*. De Gruyter Mouton, Berlin, 2009, p 545–574

Thomas G (1991) *Linguistic purism*. Longman, London

Wang L (1944) *中国语法理论 (Theories of Chinese grammar)*. Zhonghua Book Company, Beijing, 1984

Zhang D 第三次浪潮——外来词引进和规范刍议 (The third wave: the assimilation and standardization of loanwords). *语言文字应用 (Appl Linguist)* 3:70–76, 1999

Zhang, L. On the Chinese resistance to lexical borrowing: a writing-driven self-purification system. *Humanit Soc Sci Commun* 11, 33 ,2024.
URL:<https://doi.org/10.1057/s41599-023-02556-3>

Zhou R. Albert, *Hybridity of Hanyu: Classification and Characteristics of Loanwords in Mandarin Chinese*, 2015, p 58-67